

การถวายสังฆทาน

นำเสนอเมื่อ : 3 ม.ค. 2551

สังฆทานคืออะไร

สังฆทาน คือ การถวายสิ่งของแก่หมู่พระภิกษุสงฆ์ เป็นการถวายกลาง ๆ ไม่จำเพาะเจาะจงภิกษุรูปหนึ่งรูปใด เมื่อถวายไปแล้วก็ถือว่าพระภิกษุสงฆ์ทุกรูปมีสิทธิ์ใช้สอยสิ่งของเหล่านั้นตามสะดวก อาจจะมีเพียงตัวแทนสงฆ์เพียงรูปเดียวมารับประทาน ก็ถือว่าเป็นสังฆทานเหมือนกัน มีทานอีกรูปแบบหนึ่งที่คล้าย ๆ กัน สังฆทาน เป็นทานที่มีอาณาเขตกว้างขวางกว่าคือ ทานที่ให้แก่หมู่พวกที่ไม่เฉพาะกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเรียก สาธารณทาน เป็นทานที่ไม่จำกัดเฉพาะในรั้ววัด เป็นการให้ที่ไม่มีขอบเขต สังฆทานเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณทานเช่นนั้น

ส่วนการถวายทานที่ให้เฉพาะพระภิกษุสงฆ์รูปนั้นรูปนี้เรียก ปาฏิปุคคลิกทาน มีอาทิสงฆ์สงฆ์กว่าทานสองประเภทของตน เพราะเป็นการจำกัดเฉพาะบุคคลว่าต้องเป็นคนนั้นคนนี้ การให้ทานแก่ส่วนรวมย่อมได้อานิสงส์มากกว่า คราวที่พระนางปชาบดีโคตมี พระแม่ของพระพุทธเจ้าบั้นฝ้ายทอเป็นจีวร แล่นำไปยอมตั้งใจถวายแด่พระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าไม่ทรงรับ ตรัสว่าให้ถวายแก่สงฆ์คือหมู่พระแทน พระนางเสียใจ แต่เมื่อทราบว่าได้ถวายแก่สงฆ์มีผลมาก นางจึงคลายความเศร้าโศก

พระสงฆ์บางรูป แม้ซึ่งบางท่าน ฆราวาสบางคน ทำงานให้กับชุมชนไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ความคิดในทางสะสมเพื่อตัวเองไม่มี บางท่านก็เลี้ยงเด็กกำพร้า บางท่านทั้งเลี้ยงทั้งสอน เมื่อเราบริจาคทรัพย์ให้ทาน ท่านก็ใช้ทรัพย์นั้นให้เป็นประโยชน์ไปกับกิจการช่วยเหลือสังคมที่ทำอยู่ ทานเป็นเพียงคุณกลางที่คอยแบ่งปันจากคนมั่งมีเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ขาดแคลน การทำบุญกับผู้ที่ทำประโยชน์แก่ชุมชนนับเป็นสังฆทานที่ได้บุญไม่ใช่น้อย เพราะบุญได้แผ่ขยายกว้างออกไป ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้ทุกข์ยากเหล่านั้นดีขึ้น และเป็นการช่วยสังคมไปด้วยในตัว

เดี๋ยวนี้เวลาพูดถึง "สังฆทาน" พวกเราจะนึกถึงถึงสี่เหลื่อ ๆ ภายในบรรจุข้าวของเครื่องใช้มากมาย จนล้นออกมาปากถึง แลมีพลาสติกใส่หุ้มทับอีกที

แต่จริงแล้วของที่ถวายหมู่พระสงฆ์โดยไม่เจาะจงที่เรียกว่าสังฆทานนั้น คืออะไรก็ได้ที่เหมาะสมกับชีวิตสมณะ ไม่จำเป็นต้องเป็นถึงเหลื่อ ๆ ที่วางขายตามหนารานสังฆภัณฑ์เสมอไป

แต่สำหรับ "สังฆทานถึงเหลื่อ" ที่ชาวพุทธนิยมซื้อไปถวายพระสงฆ์นั้น ทานทราบหรือไม่ว่ามีบางสิ่งบางอย่างไม่ชอบมาพากลอยู่ในนั้น เรามาดูซิว่าในถึงสังฆทานสี่เหลื่อ ๆ หนึ่งใบ มีอะไรอยู่ข้างในนั้นบ้าง "ถึงเหลื่อ ๆ" ที่มีวางขายตามหนารานสังฆภัณฑ์นั้น บางร้านจะยัดหนังสือพิมพ์หรือกระดาษแข็งเข้าไว้เต็มก้นถึง ส่วนที่เป็นสังฆทาน หรือข้าวของเครื่องใช้จริง ๆ จะถูกบรรจุไว้แถวขอบปากถึงเพื่อให้ดูว่ามีของใช้มากมายจนล้นปากถึง แล้วเอาพลาสติกใส่หุ้มอีกทีเพื่อไม่ให้ของล้นจนหก แท้จริงแล้วมีของใช้ไม่กี่อย่างเท่านั้นเอง ชาวของเครื่องใช้ที่บรรจุมักเป็นของคุณภาพต่ำ เช่น หางผงซักฟอก ฐูปเทียบคุณภาพต่ำ แปรงสีฟันที่ขนแปรงแข็งโปก ผาอาบหน้าฝนที่บางเบาจนหาวิตกว่าพระนั่งทรงน้ำเมื่อใดคงได้ไปแต่ไม่เปลี่ยเมื่อนั้น

หรือบางทีอาจเป็นผ้าอาบน้ำฝนสีเหลืองที่ใส่มาพอเป็นพิธีคือ ขนาดกว้างยาวไม่เกิน 1 เมตร
ที่นำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ นำปลาราคาถูกที่ดูออกว่าเป็นน้ำใสสีละลาบเกลือ ขาวสารที่ใส่มาแค่อุ้งเล็ก ๆ
หยิบมือเดียวพอเป็นพิธีเหมือนกับผ้าอาบน้ำฝนที่ถูกใส่มา และบางครั้งก็เป็นเศษขาวสารหัก ถ้าสังเกตดูดี ๆ
บางถึงจะมีเกลือปนใส่มาให้เป็นลึบดูง ใสเพื่อเกลือปนจะได้กินพื้นที่เยอะ ๆ จะได้ไม่ต้องใส่ของใช้อื่นเพิ่มเติม
เพราะเกลือปนมีราคาถูก

นอกจากนี้ข้าวของที่ไม่น่าเป็นอื่น ๆ
ก็มีใบชารสเข้มจนที่ความเป็นจริงแล้วพระและสามเณรไม่ค่อยชงฉันกันเลย และมักจะถูกทิ้งไปอย่างไม่ได้ประโยชน์
น้ำบรรจุขวดที่มีกลิ่นผงชักฟอกอันเนื่องมาจากการบรรจุอยู่ในถังที่อับพร้อมด้วยผงชักฟอก 1 กลอง
เมื่ออากาศร้อนทำให้กลิ่นของผงชักฟอกเข้าไปในขวดน้ำ
กลายเป็นน้ำที่มีกลิ่นผงชักฟอกไม่เหมาะแก่การบริโภคในเวลาต่อมา กลองสบู่ก็เป็น "บริวารล้นวัด" อีกชิ้นหนึ่ง
มีกลองหนึ่งก็ใช้ได้เกือบตลอดชีวิตของการเป็นพระ ไม่น่าจำเป็นต้องถวายบอยก็ได้ ได้มาก็ล้นวัดไม่รู้จะเอาไปไว้ไหนดี

ความไม่ชอบมาพากลของ "สังฆทานถังเหลือง" เกิดจากความที่เราไม่รู้ว่าซื้ออะไรไปถวายพระดี
เลยต้องอาศัยเครื่องสังฆทานที่มีจำหน่ายตามร้านบรรจุให้สำเร็จรูป เพื่อจะได้ไม่ต้องเล่นเกมเดาใจพระ
อีกทั้งการบรรจุถังก็ทำให้เรียบรอยสวยงาม ซื้อมาก็ถือไปถวายบิณฑบาต เขาก็บิณฑบาตด้วยบริโคนิยมพอดี
ไม่ต้องเสียเวลาไปซื้อหามาประกอบให้ลำบาก แต่ความที่คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ
ก็เลยเป็นช่องว่างที่เปิดโอกาสทองให้กับร้านค้าเอาธำมรงค์เอาเบรียบผู้บริโคนิยมโดยอัตโนมัติ คนซื้อไม่มีทางรู้หรอกว่า
"สังฆทานถังเหลือง" ที่ซื้อไปถวายพระ ข้างในมีของที่จำเป็นสำหรับพระจริง ๆ สักก็อย่าง
มีของที่มีคุณภาพมากแค่ไหน หรือมีจำนวนสิ่งของที่คุ้มกับราคาที่ร้านค้าตั้งไว้หรือไม่

ส่วนพระสงฆ์นั้นแล้ว เมื่อรับพระเคนสังฆทานเสร็จ โยมลากลับ
เปิดถังออกดูเจอแต่สิ่งของที่ใช้ได้เพียงไม่กี่ชิ้น ข้าของบางอย่างก็ไม่มีคุณภาพดีพอ
บอยครั้งที่พระท่านต้องจ่ายปัจจัยไปซื้อหามาใช้เอง หรือบางครั้งก็มีแต่มวนกระดาษชำระใส่มาเต็มถังถึง
หรือมีแต่เกลือถุงเล็ก ๆ หลายสิบก้อน หรืออย่างที่มีหนังสือพิมพ์เคยลงข่าวว่ามีหนังสือไปใส่มาในถังสังฆทานด้วย
จะบอกให้โยมรับรู้แต่โยมก็กลับบานไปเสียแล้ว